

SAK

Afghanistan

NYTT

EN TIDSKRIFT FRÅN SVENSKA AFGHANISTANKOMMITTÉN NR 4 2020

REPORTAGE

Yrkesutbildning
ger kvinnor jobb

SAK 40 ÅR

Framgångsrecept:
Flexibelt och lokalt

TEMA

Pressad frihet
för journalister

"Jag vill visa
skönheten."

KULTUR | FOTOGRAFI

Fatimah Hossaini tar fram färgerna

Afghanistan ^{NYTT} INNEHÅLL Nr 4 2020

” Jag önskar att detta 'vi' hade varit större och innefattat fler människor.

Kajsa Johansson, ordförande SAK

- 4 AFGHANISTAN I KORTHET** Så drabbar covid-19 kvinnor, USA drar tillbaka 2000 soldater.
- 6 TEMA** Stor mediefrihet sedan 2001 men journalister hotas och trakasseras.
- 14 ANALYS** Afghanska regeringen oenig om krigsoffrens roll i fredsprocessen.
- 16 BILDEN** I brist på snö tränar snowboardåkarna på sand.
- 18 KULTUR** Fotografen Fatimah Hossaini vill visa det färgstarka Afghanistan.
- 20 SAK 40 ÅR** SAK har fortsatt sin verksamhet i en ständigt föränderlig omvärld.

SAKS VERKSAMHET

- 23 KAJSA HAR ORDET** Alla lärare och barn har rätt till skola fri från våld.
- 24 SAK I KORTHET** Skolbyggen ger studiero, matbanker förhindrar svält.
- 26 REPORTAGE** Yrkesutbildning gör att Alina Azimi kan försörja 15 personer med broderi.
- 28 ENGAGEMANG** Fateme Barikzay tog initiativ till ett jämställdhetsnätverk i Afghanistan.

Tron på journalistiken och glädjen i jobbet

Så närmar vi oss slutet av detta mycket märkliga år. För tidningens del innebär det att jag avslutar serien om SAKs 40-åriga historia. Det blev en del nedslag – de första åren när SAK växte fram här i Sverige, de första åren när biståndsverksamheten byggdes upp från Peshawar i Pakistan. Intervjun med Mahiuddin Sakhizada som fick den första benprotesen, och därmed chans till ett annat liv än han annars skulle ha fått efter att ha klivit på en mina i krigsdrabbade Taloqan.

Jag har fullkomligt drunknat i berättelser och mest insett hur omöjligt det varit att teckna den här föreningens historia. För det finns ju inte en historia, det finns tusentals. Men till den sista delen i serien vågar jag mig ändå på att försöka teckna de stora dragen, hitta historien bland historierna, med hjälp av intervjuer med några av dem som varit med länge.

DET ÄR JOURNALISTENS privilegium att få tillgång till andra människors berättelser, att ha en anledning att ställa frågor. Till det här numret har vi intervjuat flera afghanska journalister. Situationen för journalister i Afghanistan är speciell – landet har en ovanligt fri och mångfasetterad press för regionen, samtidigt som journalister lever farligt på grund av hot från olika väpnade grupper. Deras ideal är desamma som lärs ut på journalistikskolorna i Sverige: att

rapportera opartiskt för att ge människor så korrekt information som möjligt, så att de ska kunna bilda sig en uppfattning och få kunskap om sina rättigheter. Med läsarna som sina uppdragsgivare, inga andra.

Men de som intervjuas i detta nummer vittnar också om en ökad hotbild. Ett par vågar inte skriva vissa saker som de känner att de borde, andra är rädda men trotsar rädslan för att uppdraget är så viktigt.

MEN JÄMTE DEN högtidliga tron på yrkets betydelse och jakten på sanningen finns också det där som gör jobbet så roligt. Seyed Yasin Dehzad gillar att det gör det möjligt för honom att lära känna människor ur alla möjliga delar av samhället. Journalistens privilegium.

Till årets sista nummer har mitt privilegium varit att intervjua fotografen Fatimah Hossaini i Kabul, biståndsministern Peter Eriksson, Fateme Barikzay i Örebro. Och så alla SAK:are, under hela året. Berättelserna fortsätter men nu sätter jag punkt för i år. ●

Eva Kellström Froste

Eva Kellström Froste
Redaktör Afghanistan-nytt

” Det finns ju inte en historia, det finns tusentals.

FOTO: MALIN HOELSTAD

SAK Svenska Afghankommittén

AFGHANISTAN-NYTT är en medlemstidning som ges ut av Svenska Afghankommittén fyra gånger per år. Den innehåller ett tema med fokus på situationen i Afghanistan, reportage från SAKs utvecklingsarbete samt information om ideellt engagemang i Sverige.
ANSVARIG UTGIVARE | Kajsa Johansson
REDAKTÖR | Eva Kellström Froste

FORMGIVNING | Serpentin Media
ISSN 0280-7041
TRYCK | Trydells Tryckeri AB, Laholm
UPPLAGA | 7500 ex
PRESSLAGD | 3 december 2020
OMSLAG | Den afghanska fotografen Fatimah Hossaini.
Foto: Tahmina Salar

KONTAKT | Svenska Afghankommittén
Malmgårdsvägen 63, 116 38 Stockholm
Tel 08-545 818 40
info@sak.se, www.sak.se

Afghanistan-nytt stöds med bidrag från Sida. Sida delar inte nödvändigtvis de åsikter som framförs. SAK ansvarar för innehållet.

Riksdagen har fattat beslut om Sveriges militära bidrag till Afghanistan.

Mer måste göras för att skydda civila

DEN 9 DECEMBER fattar riksdagen beslut om Sveriges militära bidrag till Natos utbildnings- och rådgivningsinsats i Afghanistan. Samtidigt fortsätter USA att minska sin militära närvaro i landet i enlighet med sitt avtal med talibanerna. Enligt det ska all internatio-

nell trupp ha lämnat landet i april nästa år. Kanske innebär det även ett avslut för Nato-insatsen.
Nu måste Sverige och de andra länderna som bidrar militärt utvärdera vad det är för land som de lämnar och dra lärdom från den 20 år långa

insatsen. Konflikten fortsätter i Afghanistan och civila drabbas fortfarande svårt av våldet. Viktigast är att de stridande parterna enas om ett vapenstillestånd. Men till dess anser SAK att mer måste göras för att skydda civila i konflikten.

HEDEVIG SÖDERLUND

AKTUELLT I AFGHANISTAN

FOTO: HAJI MOHAMMAD, SAK

Uppsökande verksamhet för att informera och fråga efter symtom på SAKs sjukhus i Parwan. SAK når ut till avlägset belägna byar och kvinnor i högre utsträckning än många andra parter.

Kvinnor får mindre vård för covid-19

Covid-19 har förvärrat fattigdomen och minskat tillgången till vård i Afghanistan. Pandemin har också haft specifika konsekvenser för kvinnor.

Dessutom testas de och får vård i betydligt lägre grad än män, visar statistik från forskningsgruppen Global Health 50/50. Globalt står män för 53 procent av bekräftade fall och 58 procent av dödsfallen. I Afghanistan står män för 70 procent av de bekräftade fallen och 74 procent av dödsfallen. Det finns troligen flera skäl som bidrar till den stora skillnaden jämfört med globala siffror, till exempel att kvinnor inte kan röra sig fritt på samma sätt som män. Men forskningsgruppen menar att det troligtvis främst är resultatet av könsskillnader som stänger kvinnor ute från hälso- och sjukvården.

EVA KELLSTRÖM FROSTE

Våldet i hemmen ökar när männen tillbringar mer tid där på grund av nedstängning och ökad arbetslöshet. Kvinnor får också sämre tillgång till arbeten, vård och skolor. En rapport från Afghanistan Analysts Network visar också att kvinnor upplever en förlust av sitt redan begränsade privata utrymme. Deras arbetsbelastning hemma ökar till följd av att männen är hemma mer och för att kvinnorna även kan behöva ta hand om sjuka släktingar.

Fortsatt våld trots fredssamtal

Trots samtalen i Qatar fortsätter striderna mellan regeringsstyrkorna och talibanerna. Under årets första nio månader dödades 2 117 och skadades 3 822 civila i striderna, enligt statistik från UNAMA, FN:s insats i Afghanistan. Det är en minskning med 30 procent jämfört med tidigare år men UNAMA uppger och kritiserar att våldet inte minskat sedan samtalen mellan regeringens förhandlare och talibanerna inletts i Qatars huvudstad Doha.

Fredsplattform för civilsamhället

En svenskstött plattform lanserades i september i Afghanistan. Den ska låta befolkningens röster höras i de fredssamtal mellan regeringen och talibanrörelsen som inletts.

Fredsplattformen AMIP, Afghanistan Mechanism for Inclusive Peace, har utvecklats av afghanska civilsamhället med stöd av myndigheterna Sida och Folke Bernadotteakademien, på uppdrag av EU, för att det afghanska folkets åsikter och perspektiv ska nå förhandlingsbordet.

FOTO: US ARMY/CC

USA drar tillbaka nästan hälften av sina soldater från Afghanistan.

USA tar hem 2 000 soldater till januari

USA:s försvarshögkvarter Pentagon har meddelat att man tar hem nästan hälften av de amerikanska soldater som befinner sig i Afghanistan innan Donald Trump lämnar presidentposten i januari. Tillförordnade försvarsministern Chris Miller säger att 2 000 soldater ska ha lämnat landet i mitten av januari. USA behåller därmed omkring 2 500 soldater i landet.

Utspelet förvånade flera bedömare, då Pentagons generaler under den nyss sparkade försvarsministern Mark Espers ledning ansett att talibanerna inte gjort tillräckligt för att minska antalet attacker mot regeringsstyrkor, och att en minskning av styrkorna skulle sända fel signaler till talibanerna.

FOTO: MOHAMMAD ISMAIL, REUTERS/JT

Universitetet dagen efter dådet.

Minst 22 dödade vid attack mot universitetet

Minst 22 personer dödades och ett 20-tal skadades vid en attack mot universitetet i Kabul den 2 november. Tre beväpnade män sprang genom campus och sköt urskillningslöst på studenter som flydde för sina liv. Det tog afghanska och internationella styrkor mer än sex timmar att säkra universitetsområdet. Gärningsmännen dödades. Talibanerna tog avstånd från dådet men anklagades ändå för att ligga bakom det. IS tog först på sig dådet men tog senare tillbaka uttalandet som skedde via en tidigare använd hemsida.

Den 24 oktober dödades 24 studenter, varav många tonåringar, vid ett utbildningscenter i Kabul av en självmordsbomb.

Samtal står stilla i Qatar

Samtalen i Qatar mellan den afghanska regeringens förhandlingsteam och talibanerna står fortfarande stilla. Medierna rapporterade om vissa framsteg men dessa dementerades några dagar senare av presidentens talesperson Sediq Sediqi, som menade att talibanernas krav var emot afghanernas intressen och bortom regeringens auktoritet. Givarkonferensen i Genève fördömde det ökande våldet och krävde eldupphör.

13 000

ton pinjenötter skördades i provinsen Paktia i år, 1 000 ton mer än förra året.

I KORTHET

Kallast på 100 år

VÄDER Vintern kan bli den kallaste på 100 år, varnar den afghanska myndigheten för katastrofhantering, ANDMA. 25 provinser kan drabbas av översvämningar och laviner.

Minskad tillväxt

EKONOMI Den internationella valutafonden IMF beräknar att produktionen kommer att minska med 5 procent i år, jämfört med 3,5 procents tillväxt förra året, på grund av covid-19 och nedstängningen i våras.

Tre dödades på bank

VÅLD Tre anställda vid Centralbanken, bland dem den tidigare nyhetspresentatören på Tolo News, Yama Siawash, dödades i en attack. Centralbanken kritiserar för att hålla inne med information om attacken.

FOTO: AFGHAN CRICKET BOARD

Ett träningsläger för damlaget i cricket planeras inom kort.

Damslag i cricket

SPORT Afghanistan Cricket Board tar nya tag för att organisera ett damslag i cricket. Ett träningsläger organiserades för 40 kvinnliga spelare av vilka 25 valdes ut för att kontrakteras.

Kvinnlig polis sköts

BROTT En poliskvinna i Ghazni blev blind efter att hon knivhuggits i ögonen och skjutits. Talibanerna anklagas för brottet och tros ha tipsats av kvinnans far som motsatte sig hennes arbete.

Frisläppta krigar igen

KONFLIKT Inrikesministeriet hävdar att omkring 600 talibaner har återvänt till stridsfältet sedan de släpptes ur fängelse tidigare i år. Omkring 6 000 talibanska fångar har släppts.

Utbredd undernäring

HÄLSA Hälsoministeriet har startat en ettårig kampanj för att minska undernäring bland barn och mödrar, finansierad av World Food Program. 40 procent av barnen uppges vara korta till växten.

Hunger hotar många

FATTIGDOM 13 miljoner afghaner beräknas sakna säker tillgång till livsmedel. Av dessa kan åtta miljoner ställas inför allvariga hungerproblem, enligt vice president Sarwar Danish.

Australier anklagas

KRIGSBROTT Australiska militärbefäl anklagas i en rapport för att ha tvingat soldater av lägre rang att döda försvarslösa fångar 2005–2015. Rapporten rekommenderade att 19 personer ska ställas inför rätta.

Fler flyr inom landet

FLYKT Över 500 000 personer har blivit internflyktingar i år på grund av krig och osäkerhet, uppger flyktingminister Noor Rahman Akhlaqi. Totalt är 2,9 miljoner internflyktingar.

FOTO: WOLFGANG SCHMIDT, RLA

Sima Samar mottog The Right Livelihood Award 2012.

En hög andel kvinnor i processen kommer att öka trycket på talibanerna, för de bör uppmärksamma att det är en ny verklighet i Afghanistan nu.

Sima Samar, minister för mänskliga rättigheter, vid ett möte med ett 50-tal kvinnor i Dubai.

Satsar på handel

EKONOMI Afghanistan och Pakistan har skrivit under en överenskommelse om att underlätta för en problemfri handel mellan länderna. Nya handelskorridorerna planeras för att spara tid och pengar.

Mot människohandel

BROTT En nationell plan för att bekämpa människohandel har godkänts och ska implementeras. Planen diskuterades på ett möte med justitieministeriet och regerings- och ickestatliga institutioner.

Stöd till pinjenötter

JORDBRUK Skörden av pinjenötter ökade med 38 procent i år i provinsen Nangarhar. En orsak uppges vara att jordbrukare fått teknisk utrustning. Målet med det var att förhindra odlande av opiumvallmo.

FOTO: TRACY HUNTER/WIKIMEDIA COMMONS

Tajbegpalatset utanför Kabul har redan börjat restaureras.

Med bland 100

TOPPLISTA Två afghanskor är med på BBC:s lista över de 100 mest inspirerande och inflytelserika kvinnorna: Faruqi Somaya, ledare för robotbyggarlaget Afghan Dreamers och Laleh Osmany från kampanjen #WhereIsMyName.

Monument återställs

HISTORIA Skadade historiska platser och monument ska nu repareras i hela landet. De representerar nationens identitet, uppger Mohammad Mustafa Naveed vid presidentpalatsets National Development Corporation.

HOTEN HAR BLIVIT VARDAG

Sedan talibanernas fall 2001 har mediasituationen i Afghanistan genomgått en i det närmaste revolutionerande utveckling. Antalet tidningar och radiostationer räknas i hundratal och journalistiken är friare än i något annat land i regionen. Trots det hotas och trakasseras många journalister.

TEXT **GÖRREL ESPELUND**,
FRILANSJOURNALIST

På papperet ser allting bra ut. Landets grundlag garanterar yttrande- och pressfrihet och under de senaste två decennierna har nya mediehus växt upp som svampar ur jorden. Det finns över hundra radiokanaler, flera dussintal TV-stationer och många hundra tidningar. De allra flesta av dessa ägs av privata intressen, inhemska så väl som internationella.

Samtidigt är den övergripande situationen för journalister i landet fortsatt svår och många, särskilt på landsbygden, arbetar under stor press och med överhängande hot från lokala ledare, talibaner, krigsherrar, guvernörer och Islamiska staten (IS). Censur förekommer normalt sett inte men trakasserier och riktade attacker mot journalister gör att friheten i praktiken inte är lika stor som i teorin.

– Under talibanernas tid, och även innan de kom till makten, var all media strikt kontrollerad av staten. Förändringen de senaste två decennierna är fundamental. Internet och den nya tekniken har så klart hjälpt till, säger Patricia Gossman, biträdande chef på människorättsorganisationen Human Rights Watchs Asienavdelning. Hon anser att regeringen i stort sett res-

Journalister samlas vid området där en explosion den 7 november dödade tre personer som var anställda vid Afghanistans riksbank. Bland de dödade fanns Yama Siawash, tidigare journalist och nyhetspresentatör på Tolo News.

FOTO: JAWAD JALALI, EPA/TT

pekter pressfriheten även om det har gjorts försök att revidera landets medielagar för att kunna tvinga journalister att avslöja sina källor. Men förslaget väckte starkt motstånd och regeringen fick backa.

GENOM ÅREN har det förekommit att journalister åtalats för förtal, i ett försök att tysta obekväma bevakning. Det finns även andra sätt att tysta grävande journalister. Ett är att erbjuda dåligt betalda reportrar välbetalda statliga arbeten.

Friheten gäller främst i Kabul. Ute i provinserna är det mycket svårare att kritisera makthavare utan att det leder till konsekvenser, påtalar Patricia Gossman.

– Det kan vara mycket svårt att få lokala reportrar att analysera den lokala politiska situationen, de är helt enkelt rädda. Talibanerna och de gamla krigsherrarna från norra alliansen har också sina egna kanaler som de kontrollerar, säger hon.

Talibanerna, tillägger hon, tycker oerhört illa om fri media.

– Men det är inte bara talibanerna, alla lokala ledare, oavsett vilken sida de står på, sätter stor press på journalister i provinserna. Det som många inom mediebranschen fruktar är att fredsförhandlingarna i Doha ska leda till inskränkningar i yttrandefriheten, som en eftergift åt talibanerna, säger Patricia Gossman.

Ett ämne som är särskilt känsligt och farligt att skriva om är ”land grabbing”, det vill säga när en makthavare, affärsman eller annan mäktig person lägger under sig markområden som tidigare tillhört någon annan.

– Det är ett väldigt angeläget ämne men det diskuteras ytterst sällan. Alla vet att det pågår och många högt uppsatta personer är inblandade. Vi pratar om hela skalan, från krigsherrar till parlamentsledamöter, och alla längs vägen som får sin del av kakan. Land grabbing är storskalig stöld med väldigt djupa rötter och långtgående förgreningar, säger Patricia Gossman.

” Det kan vara mycket svårt att få lokala reportrar att analysera den lokala politiska situationen, de är helt enkelt rädda.

Patricia Gossman

Mujib Mehrdad intervjuar Abdullah Abdullah, ledare av högsta rådet för nationell försoning.

Afghanistan rankas som nummer 122 av totalt 180 länder på organisationen Reportrar utan gränser (RSF) pressfrihetsindex. Tre medarbetare har dödats under 2020.

De senaste månaderna har hoten från talibanerna tilltagit. I fjol dödades fem journalister och åren innan låg siffrorna på mellan 10 och 16.

Enligt RSF:s sammanställning från i fjol har antalet utländska journalister i landet halverats sedan 2014. Det beror delvis på säkerhetsriskerna, delvis på ett svalt intresse från omvärlden. Att antalet utländska reportrar har minskat kan ha bidragit till att färre journalister dödats. En annan orsak kan vara att inhemska journalister har blivit mer medvetna om hur och var de förflyttar sig för att på så sätt minska sin

utsatthet och exponering, skriver RSF i sin rapport.

ERIK HALKJAER, ordförande för Reportrar utan Gränser Sverige, påpekar att trots den relativa frihet som media åtnjuter i delar av landet betraktas journalister på flera håll som måltavlor i den pågående konflikten. Ser man över en tioårsperiod är Afghanistan ett av fyra konfliktländer som toppar listan över världens farligaste nationer att arbeta i som journalist. De andra tre är Irak, Jemen och Syrien.

– Även om dödsträsen i Afghanistan har gått ner, så var det 2019 världens tredje farligaste land för journalister, säger Erik Halkjaer.

En av de stora förändringarna som skett sedan talibanernas fall 2001 är kvinnors

intåg i yrket. Fortfarande är det betydligt fler män i branschen men omkring 1 700 kvinnor arbetar i dag inom media. Kvinnliga reportrar tillför nya vinklar och nya sätt att angripa ämnena, men är samtidigt mer utsatta för hot och trakasserier än sina manliga kollegor. 2017 var RSF en av medgrundarna till ett särskilt center för att skydda och stödja kvinnliga journalister.

– Att så många kvinnor valt journalistyrket har betytt jättemycket för kvinnors rättigheter och deras roll i samhället. Många unga journalister är födda i slutet av 1990-talet och har växt upp under en period då kvinnor blev mer synliga i samhället och fler flickor fick gå i skolan. Kvinnliga journalister skapar också nya förebilder, säger Erik Halkjaer.

Mujib Mehrdad, chefredaktör på landets största oberoende dagstidning Hasht-e-Subh, håller med om vikten av fler kvinnliga journalister i kåren.

– Det visar att kvinnor är en del av samhället på alla nivåer, säger han.

MUJIB MEHRDAD har varit journalist i tio år och arbetat på olika mediaföretag. Han tycker att mediernas roll i samhället har växt, kvaliteten är bättre och den fria journalistiken har haft ett stort inflytande över utvecklingen.

– Journalister lyfter frågor om alla människors fri- och rättigheter. I de många hundratals tidningar, tv-kanaler och radiostationer som finns skapar vi en medvetenhet kring demokratifrågor och det civila samhället. De konservativa vill

Mordet på Elias Daei har väckt protester.

Hotad journalist dödad i bombdåd

Den 12 november dödades ytterligare en journalist i Afghanistan. Elias Daei var en 33-årig radiokorrespondent för USA-finansierade Radio Liberty. Enligt Afghan Independent Journalists Association dödades han i provinsen Helmand av en bilbomb som placerats under hans bil. Hans bror, också han journalist, skadades i attentatet. Ingen tog omedelbart på sig ansvaret för dådet. Flera organisationer, bland annat Afghanistan Independent Human Rights Commission, fördömde mordet och krävde en oberoende utredning. I ett inlägg på Twitter kommenterade Patricia Gossman från Human Rights Watch händelsen:

”Det vi ser är del av ett oroande mönster av tilltagande hot och attacker mot media från talibanernas sida. Elias Daei har under en tid fått motta hot för att få honom att sluta med sin rapportering. Talibanerna måste pressas till att omedelbart upphöra med sina hot och attacker.”

Radio vanlig källa

Muhammad Ismail Andaleb, nyhetschef på Afghanistan Islamic Press, berättar att människor får information genom traditionella källor som moskéer, på marknader och gästhus för män.

De mest använda plattformarna är sociala medier och radio. Många, framför allt på landsbygden, har dålig tillgång till internet, dagstidningar och tv, enligt Andaleb.

Enligt Datareportal, som sammanställer världens internetanvändning, har omkring 7,6 av Afghanistans cirka 38 miljoner invånare tillgång till internet, vilket motsvarar 20 procent. Ungefär hälften av dessa använder sociala medier.

20 procent av Afghanistans befolkning har tillgång till internet.

” Vi fortsätter att jobba eftersom det vi gör är viktigt och bidrar till att göra skillnad.

Muhajib Mehrdad

>>> inte ha en öppen och fri media. De är rädda för oss, säger han.

Mujib Mehrdad har sin bas i Kabul och han är väl medveten om att det är lättare att vara grävande journalist i huvudstaden än på landsbygden.

– De mest populära artiklarna vi skriver har ofta en koppling till folks vardag. Våra grävande reportage som avslöjar korruption, liksom bevakningen av fredsförhandlingarna i Doha, är andra stora ämnen. Det finns egentligen bara två saker som är tabu att skriva om: homosexualitet och religion.

Han håller med Patricia Gossman om att ”land grabbing” är ett känsligt och komplicerat område att rapportera om.

– Men vi skriver om det ändå och vissa av våra reportage har gett resultat, precis som våra korruptionsartiklar. När vi avslöjade korruption inom ramen för landets covid-19-budget blev resultatet att fyra guvernörer hamnade i domstol, så det vi gör ger verkliga resultat.

PÅ FRÅGAN OM han är rädd svarar Mujib Mehrdad:

– Ja, ibland. Men vi fortsätter att jobba eftersom det vi gör är viktigt och bidrar till att göra skillnad. De korrupta är inte lika självsäkra längre på grund av våra avslöjanden och vi ser att journalistiken betyder mycket för människorna i Afghanistan. Vi accepterar riskerna som kommer med yrket och jag tycker att det är värt det även om jag vet att vad som helst kan hända, säger Mujib Mehrdad.

Han bekräftar att många i journalistikaren är oroliga för att de framsteg som gjorts sedan 2001 kan stå på spel vid fredsförhandlingarna i Doha.

– Vi förutsätter att det internationella samfundet inte kompromissar med talibanerna på dessa punkter utan ställer sig på vår sida, säger Mujib Mehrdad. ●

”Det största problemet är bristen på säkerhet”

Seyed Yasin Dehzad älskar yrket som journalist för att det gör det möjligt för honom att tjäna folket och sitt land.

Seyed Yasin Dehzad har varit journalist i 20 år. Han leder Takhars journalistfackförbund och är chef på Takhar National TV, som visar nyheter, barn- och ungdomsprogram, sport och kulturreportage i sina radio- och tv-kanaler.

– Jag har älskat det här jobbet sedan jag var ett barn och min far uppmuntrade mig. Att arbeta med journalistik är det bästa sättet att erbjuda service och information till människor, och samtidigt blir det möjligt för mig att lära känna människor ur alla möjliga delar av samhället.

KRITERIERNÄ FÖR en professionell journalist är opartiskhet, ärlighet, balans och sanning, framhåller han, principer som han värderar högt.

– Informationen spelar en nyckelroll i att motivera människor och göra dem medvetna om sina rättigheter, och det skapar reformer, säger Seyed Yasin Dehzad.

– Det största problemet på både nationell och lokal nivå är bristen på säkerhet. Här finns olagliga väpnade grupper och vi är ibland rädda för att rapportera vad som verkligen händer, eftersom de reagerar genom att döda.

Seyed Yasin Dehzad älskar sitt jobb som journalist

FOTO: SHAFIQULLAH HAIRAT

Vilka är dina förhoppningar och farhågor med fredssamtalen?

– Vårt folk är inte helt hoppfullt när det gäller utgången av fredssamtalen. Men jag hoppas att de får ett positivt resultat. Vår oro kring fredssamtalen handlar om de illegala kraven från stormakterna och inflyttandet från grannländer eftersom deras intressen inte sammanfaller med det som gynnar vårt land.

Hur ser en vanlig arbetsdag ut?

– En normal dag i Afghanistan liknar inte andra länders. Här är krig, konflikter, mord, våld och hot vardag. I andra länder finns arbetstillfällen, leenden, kärlek, rätts-säkerhet, lag och ordning och bättre livsvillkor. En bra vanlig dag för oss är en dag med lite mindre våld.

SAYED QUDRATULLAH ATTAYE

SAKS REGIONKOMMUNIKATÖR I TALOQAN

FOTO: SHAFIQULLAH HAIRAT

Atiqullah Sahil tar sitt uppdrag på stort allvar. Här intervjuas han av Sayed Qudratullah Attaye från SAK.

Farligt arbete i kläm mellan två regimer

Att arbeta som journalist i Afghanistan, och särskilt i provinsen Ghazni, har sina särskilda utmaningar och svårigheter, berättar journalisten Saifullah Maftoon.

– Det beror på att vi lever under två regimer – det ena är den islamiska republiken Afghanistan och den andra är talibanernas islamiska emirat och dessa två ligger konstant i fejd med varandra. Att i en sådan situation rapportera om händelser och att arbeta med undersökande journalistik och höja människors röster skapar otvivelaktigt problem, säger Saifullah Maftoon.

Regeringen har i princip kontroll över städerna och talibanerna över landsbygden i Ghazni.

Saifullah Maftoon har själv tagit emot dödshot flera gånger under sin karriär och han har ibland funderat på att sluta jobba som journalist. Men än så länge brinner han för yrket och ser det som en helig plikt.

Saifullah Maftoon har arbetat som journalist i nära tio år. Han har arbetat både med lokal och nationell media och med radio, dagspress och på nyhetsbyrån Pajhwok. Nu är han lokalreporter i Ghazni för nyhetsbyrån och sändningschef på den lokala radiostationen Shamla broadcasting.

DET FINNS EN LAG som handlar om rätten till tillgång till information men regeringens tjänstemän bryr sig inte alltid om lagen, enligt Saifullah Maftoon.

Saifullah Maftoon på uppdrag när ett amerikanskt stridsflyg störtade i Ghazni i januari i år.

FOTO: EHSANULLAH KARIMI

– En del tjänstemän ser offentlig information som sin egen privata ägodel och vill inte ge den till media. På den andra sidan har vi de militanta talibanerna som inte bryr sig om yttrandefrihet. När de styrde landet togs yttrandefriheten ifrån folket, säger Saifullah Maftoon.

Som medborgare känner han sig optimistisk om att det kan bli fred och stabilitet i landet eftersom de inom-afghanska samtalen är på gång i Qatar. Men som journalist är han oroad över framtiden för det fria ordet och de fria medierna.

– Under de senaste två decennierna har vi fått större yttrandefrihet och fri media har vuxit enormt. Må Gud förbjuda att det går tillbaka till hur det var innan dess.

EN VANLIG ARBETSDAG börjar med att talibanerna berättar om de senaste stridigheterna och vilka skador de säger sig ha åsamkat regeringsstyrkorna.

– Det innebär att min arbetsdag för det mesta inleds med sorgliga nyheter.

SAMMAR GUL SAMSOOR

SAKS REGIONKOMMUNIKATÖR I GHAZNI

”Jag är rädd att jag ska drabbas av våld”

Atiqullah Sahil begränsas i sitt arbete av det tilltagande våldet. Han avstår från att skriva om vissa saker av rädsla för konsekvenserna.

Atiqullah Sahil är chefredaktör på det månatliga magasinet Takharistan Newspaper i provinsen Takhar. Han har jobbat som journalist i 40 år.

– Jag har varit intresserad av det här yrket sedan jag var ett barn, till och med när jag inte hade tillgång till tidningar. På den tiden var mat och godsaker insvepta i tidningar och när vi fick in något sådant i hemmet passade jag på att läsa tidningen.

Han tycker att journalistjobbet är hed-

rande, eftersom han arbetar för samhället, för lag och rättvisa, för förändring och reformer. Atiqullah Sahil ser sig som en brygga mellan regeringen, folket, den privata sektorn och civilsamhället.

– Jag tar reda på fakta, jag analyserar den och utvärderar den och jag skriver, och sedan får läsarna göra sin egen bedömning. Det är viktigt för mig, eftersom det är läsarna som bestämmer och agerar efter publiceringen, och som ett resultat av det kan förändring ske, reformer kan införas i samhället och människor kan få sina rättigheter tillgodosedda, säger han.

Han beskriver situationen som allt säm-

re. Lag och rättvisa blir svagare för varje dag, våldet grymmare.

– Det finns betydelsefulla saker jag skulle behöva skriva om, till exempel illegala beväpnade grupper och män, men fruktan hindrar mig. Jag är rädd att jag ska drabbas av deras våld.

Vilka är dina förhoppningar och farhågor med fredssamtalen?

– Jag förlorade mitt hopp när jag såg det senaste våldet, och om freden kommer är jag rädd att värden som yttrandefrihet, kvinnors rättigheter och medborgerliga friheter kommer att gå förlorade.

SAYED QUDRATULLAH ATTAYE

SAKS REGIONKOMMUNIKATÖR I TALOQAN

FOTO: CPAWJ

Kvinnliga journalister kraftsamlar för att skydda sina rättigheter, här på organisationen CPAWJ:s seminarium i augusti. Wida Stanekzai, tidigare journalist på TOLO News, Khalida Rashid, nyhetschef på Zan TV, Marzia Adil, BBC, Anoosha Ansari, CPAWJ:s provinsreporter, Shukria Safi från SAK, Roya Tanha, Nemrukh news weekly och Atefa Mohammadi, Banoo TV, på en workshop under dagen.

Talibaner motarbetar kvinnliga journalister

Situationen för kvinnliga journalister är redan pressad, men de inom-afghanska samtalen mellan regeringen och talibanerna ökar oron.

Behishta Ayoubi är biträdande chef för en organisation för skydd av afghanska kvinnliga journalister, Center for Protection of Afghan Women Journalists (CPAWJ). Hon berättar att kvinnliga journalister är oroliga över hur utgången av fredssamtalen kommer att påverka kvinnornas möjligheter att arbeta som journalister i framtiden. Talibanerna vill inte höra kvinnors röster i radio och de vill inte se kvinnors ansikten på tv.

Behishta Ayoubi

CPAWJ har dragit igång flera kampanjer och evenemang under året för att höja de kvinnliga journalisternas röster och skydda deras rättigheter under fredsförhandlingarna med talibanerna.

I oktober släppte CPAWJ en rapport om situationen för kvinnliga journalister

i Ghazni. Kvinnorna är oroade över hot från talibanerna. Talibanerna har nyligen sagt åt medier i Ghazni att sända det som talibanerna vill och att musik, annonser från regeringen och kvinnors röster i radio omedelbart ska stoppas. Kravet tolsades som ett hot och en varning. Förra året tvingade talibanerna en radiokanal i Ghazni med ett särskilt program för kvinnor, Radio Sama, att stänga ned.

MAHJABIN NEKZAD, journalist i Ghazni, berättar i rapporten att kvinnliga journalister ställts inför sociala problem och säkerhetsproblem även tidigare, men att hoten från talibanerna på senaste tiden har fördubblats och att hon och hennes kolleger är allvarligt oroade över det.

Anisa Amiri oroas också:

– Om situationen fortsätter på det här sättet kommer allt som åstadkommit de senaste två decennierna att stoppas och vår position i media kommer återigen att äventyras.

Enligt CPAWJ:s rapport är Afghanistan inte längre ett säkert land för kvinnliga journalister, särskilt inte i provinserna

Baghlan, Kunduz och Wardak. Inte heller Kabul är säkert.

Kvinnliga journalister kämpar mot sociala och ekonomiska hinder och diskriminering. CPAWJ:s rapport visar att 20 procent av kvinnliga journalister förlorat sina jobb under coronapandemin. En av dem är Nahid Bashardost, som arbetade på nyhetsbyrån Pajhwok i Kabul.

– Jag förlorade mitt jobb samtidigt som mina manliga kolleger fick fortsätta arbeta på distans. Jag var hemma i åtta månader. När situationen blev lite normal igen fick jag komma tillbaka och jobba på Pajhwok, men med hälften av lönen som jag hade innan, berättar Nahid Bashardost.

Anosha Ansari, reporter för CPAWJ i provinsen Balkh och tidigare nyhetspresenter på Ariana TV i Balkh, berättar om kvinnors tuffa villkor i branschen:

– Kvinnliga journalister diskrimineras vid rekrytering, de diskrimineras och trakasseras när de arbetar och gör intervjuer i samhället. När de gör research har de svårt att få tillgång till information från ansvariga, säger hon. ●

SHUKRIA SAFI

KOMMUNIKATÖR PÅ SAK I KABUL

Stöd till Afghanistan kan bromsas om utvecklingen går åt fel håll

Flera större länder ställde villkor vid givarkonferensen för att Afghanistan ska få fortsatt stöd de närmaste fyra åren. Sverige höll fast vid sitt fyraåriga åtagande, men är samtidigt berett att dra i handbromsen om utvecklingen går åt helt fel håll.

– Vi har för avsikt att stå upp för vårt åtagande som vi har gjort tidigare för de närmaste åren. Men vi måste samtidigt ställa krav på att man får en demokratisk utveckling, att mänskliga rättigheter och kvinnors intressen och rättigheter tas tillvara och att det inte blir en allvarlig backlash när det gäller den typen av frågor. Och det är väl mycket som talar för att det finns en risk för det, säger biståndsministern Peter Eriksson till Afghanistan-nytt.

DEN 23–24 NOVEMBER ägde givarkonferensen för Afghanistan rum med biståndsgivare och den afghanska regeringen. Årtiondet för omställning som inleddes 2014 börjar närma sig sitt slut. Givarländerna minskade sitt åtagande, från 15,2 miljarder dollar uppdelat på fyra år 2016 till 13,2 miljarder dollar fördelade på 2021–2024.

Men skillnaden från tidigare konferenser var framför allt att många länder lade in villkor som måste uppfyllas för att de skulle fullfölja åtagandena efter 2021 fram till 2024. Villkoren handlade om en fortsatt fredsprocess, demokratiska principer, kvinnors rättigheter, yttrandefrihet, arbete mot korruption och rättsstatens principer. **Sverige har redan lagt fast sitt åtagande fram till 2024. Hur ser du på att andra länder tar ett år i taget?**

– Det är fullt rimligt att säga ett år i taget, men vi har i stället sagt att vi ställer krav på en uppföljning varje år och sedan gör vi en utvärdering av läget och ser hur utvecklingen har varit när det gäller centrala punkter som mänskliga rättigheter och jämställdhet, säger Peter Eriksson. **Vad innebär det?**

– Det innebär att vi kan också dra i handbromsen och minska stödet om utvecklingen går åt fel håll, det är fullt möjligt.

Han understryker att inga beslut eller planer finns om att bromsa biståndet, men tycker att utvecklingen i Afghanistan är problematisk med fortsatt krig, eskalerande våld trots fredssamtalen och risken att

FOTO: VIOLAINE MARTIN, FN

Givarkonferensen blev huvudsakligen digital på grund av pandemin. Biståndsminister Peter Eriksson bekräftade Sveriges åtagande fram till 2024 och poängterade att kvinnor måste inkluderas på alla nivåer i fredsprocessen. Han uppmanade parterna att verka för en vapenvila.

talibanerna kan komma tillbaka och återinföra sitt skräckvälde, som han beskriver det.

DEN SVENSKA landstrategin för Afghanistan är försenad och Peter Eriksson kan inte säga när den blir klar. Orsaken till förseningen är den osäkra situationen, uppger han.

När han ska beskriva sin syn på biståndet till Afghanistan tar han upp SAKs arbete, innan han går in på dagens osäkra läge.

– Vi har en väldigt lång historia i Afghanistan och har spelat en viktig roll inte minst genom SAK som bedrivit ett enormt viktigt arbete under lång tid inom skola och hälsovård.

SAK OROAS av att flera länder avstod från att göra långsiktiga åtaganden till förmån för kortsiktiga.

– Förutsägbarhet och långsiktighet är viktiga delar i ett effektivt utvecklingsarbete, säger SAKs Sverigechef Anna Ek. ●

EVA KELLSTRÖM FROSTE

Offren bortglömda när krigande parter talar om fred

2019 öppnade ett museum i Kabul som uppmärksammar offren för krigsbrott, Afghanistan Center for Memory and Dialogue. Museet är en del av en växande rörelse bland aktivister för att krigsbrott ska prövas rättsligt.

FOTO: RAHMAT GUL, AP/TT

En spricka har uppstått i den afghanska regeringen vad gäller krigsoffrens roll i fredsprocessen. President Ashraf Ghani har föreslagit att Afghanistan ska anamma den spanska modellen – Glömskans pakt – som spanjorerna antog efter general Francos död. Samtidigt har medlemmar inom fredsministeriet och regeringens förhandlingsgrupp börjat bygga upp grundläggande strukturer för att inkludera representanter för landets krigsoffer i fredsprocessen. Ansträngningarna inger ett visst hopp för offren även om de inte möter de krav som flera krigsoffer- och människorättsorganisationer har ställt. Dessa i sin tur anser att en inkluderande process, som bygger på rättvisa, förbättrar utsikterna för en hållbar fred och är en grundläggande rättighet för krigsoffren på samma gång som det är en nödvändig del av fredssamtalen.

Samma dag som fredssamtalen inleddes i Doha uppmanade Afghanistan Independent Human Rights

Commission (AIHRC) i ett pressmeddelande parterna att göra "offrens önsningar till en central del av överläggningarna". National Victims-Centred Peace Network beskrev samtalen som en unik möjlighet att uppnå en rättvis och hållbar fred där offren får en framträdande plats. Till rösterna lades även Transitional Justice Coordination Group (TJCG) som påtalade att samtalen borde återspegla det faktum att krigsoffer utgör en av de största grupperna i landet.

DE TRE ORGANISATIONERNA har framfört en rad rekommendationer som rör offrens roll i samtalen bland annat:

- Krigsoffrens direkta medverkan genom vittnesmål.
- Upprättandet av en rådsgroup för att diskutera samtalens utfall ur krigsoffrens vinkel.
- En särskild kommitté för att följa upp grundläggande krav från krigsoffer och deras familjer.
- Att krigsoffer ges plats att delta i olika förhandlingsdelegationer.

Samtalen i Doha har dragit igång utan att några av dessa förslag har hörtsammats men det är ännu tidigt i processen.

I Bonnkonferensen 2001 ställdes fred och stabilitet mot rättvisa, med argumentet att rättvisan fick offras för att stabilitet skulle kunna uppnås. Två decennier senare har ingen stått till svars för krigsförbrytelser och ändå är freden långt borta.

Debatten kring uttrycket övergångsrättvisa har delat samhället i två läger: de som anser att det är bäst att glömma det förflutna och de som vill ha rättvisa. Övergångsrättvisa har fått en negativ klang i Afghanistan och motståndarna, bland annat flera mujahedin-ledare, anser att det enbart syftar till att sätta dem bakom lås och bom. Missförståndet är olyckligt. Visserligen är det rättsliga efterspelet en viktig del av övergångsrättvisa, men sanningssökandet, kompensation till offer, upprättelse och att läka sår är också viktiga hörnstenar i processen.

Sedan två år tillbaka märks ett skifte av ordval. I stället för att tala om övergångsrättvisa, talar människorättsgrupper allt oftare om en strävan att utgå från offrens behov och en rättvisa där offren står i centrum. Därmed hoppas man att åter sätta offren, och deras möjlighet att bidra på ett positivt sätt till fred, i fokus.

Regeringen verkar fortfarande formulera sin policy för krigsoffrens integration i överläggningarna. Presidentens och vice presidentens avoga hållning riskerar att underminera mer välvilligt inställda medlemmar längre ner i regeringshierarkin.

När president Ghani vid firandet av internationella fredsdagen 21 september föreslog den spanska modellen med Glömskans pakt, var det ett hårt slag för offren.

"I Afghanistans nutidshistoria har vi krigat mot varandra och dödat varandra men för morgondagen måste vi acceptera varandra och leva som bröder och systrar," sa Ghani.

MINISTERN FÖR FRED, Sayed Sa'adat Mansur Naderi, och ordföranden för regeringens förhandlingsteam, Masum Stanekzai, har tillsammans hållit ett första möte med krigsoffer där de lovade att bilda en särskild kommitté som ska handlägga frågor som berör offren. Offren utlovades en central roll i fredssamtalen.

Med andra ord ser det ut som att offren har allierade inom regeringen, vilket väcker förhoppningar om en positiv utveckling även om Ghani-administrations övergripande ståndpunkt fortfarande är att rättvisa måste stå tillbaka för fredens skull.

Det är ännu inte för sent för den afghanska regeringen, talibanerna och USA att visa krigets offer att de blir sedda och hörda. Små steg i den riktningen har tagits men samtidigt är bristen av politisk vilja hos samtalens huvudaktörer, Afghanistans regering, talibanerna och USA, uppenbar. Mujahedin fruktar framtida rättegångar om brott före 2001 ska utredas, talibanerna har inte visat något som helst intresse för offrens rättigheter och USA har tydligt markerat att de inte kommer att utkräva ansvarsskyldighet.

Vägen framåt för offren och människorättsorganisationer är trots dessa hinder inte stängd. De kan mobilisera krigsoffer och media som delar deras åsikter för att stötta de regeringsmedlemmar som står på offrens sida. Genom att ändra språkbruk och tala om offrens roll och rättigheter, finns det en möjlighet att övertyga regeringen och talibanerna om att krigsoffrens deltagande inte behöver innebära tribunaler och rättegångar. I stället kan det leda till möjlig kompensation och en läkande process som även de stridande kan dra nytta av. Afghanistan har under decennier undvikit att ta itu med historiska brott men en sak har det spanska exemplet lärt oss: man kan tvinga offren till tystnad men inte till att glömma. ●

EHSAN QAANE

AFGHANISTAN ANALYSTS NETWORK

I Afghani- stans nutids- historia har vi krigat mot varandra och dödat varandra men för morgon- dagen måste vi acceptera varandra och leva som bröder och systrar.

**President
Ashraf Ghani**

Översättning och textbearbetning: Görel Espelund.

Texten är en förkortad version av artikeln *The Intra-Afghan Peace Talks: Warring parties negotiate, victims of war are excluded* publicerad på Afghanistan Analysts Networks hemsida.

KAPISA Karim, 24 år, var en av tio unga snowboardåkare från Afghanistan Snowboarding Federation som i oktober för första gången övade sandboarding i provinsen Kapisa. I brist på snö tog de några svängar i sanden för att komma i form inför vintersäsongen. Snowboarding är en ny sport i Afghanistan. Den första tävlingen i landet hölls 2018.

FOTO: JAWAD JALALI, EPA/TT

Från vänster: *Modern Bondage*. Modell: Soraya Hossaini. *Kabul Vibes*. Modell: Tahmina Raoufi. *Khorasani Reflection*. Modell: Sima Hossaini.

Fatimah Hossaini vill visa det färgstarka Afghanistan

Fatimah Hossaini iscensätter sina fotografier för att kunna visa verkligheten – men en annan verklighet än den ofta svarta som förmedlas från Afghanistan. Hennes bilder visas på gallerier i hela världen och snart släpper hon sin första bok.

TEXT EVA KELLSTRÖM FROSTE FOTO FATIMAH HOSSAINI

– **JAG FÖDDES 1993** som afghansk flykting i Iran. När jag kom till Afghanistan 2018 var allt dystert, mörkt, krig. Jag ville föra in något nytt. Så många bilder visar krig, fattigdom och kvinnor i burka, jag ville visa att det finns fler och färgstarka sidor av Afghanistan. Vi har så många vackra, starka kvinnor och vi måste visa dem.

Fatimah Hossaini växte upp i Iran och utbildade sig först till industriell ingenjör. Men det var inte det hon brann för. Hon brukade måla, och konst var hennes passion. Därför bytte hon bana och tog en kandidatexamen i fotografering i Teheran. 2018 bestämde hon sig för att flytta till Kabul.

– Jag hade lärt mig så mycket på universitetet och allt jag lärt mig ville jag använda mig av i detta krigsdrabbade land. Som artist behövde jag också utmana mig själv. I Afghanistan kan jag skapa mer. Jag vill arbeta här och bli erkänd som en afghan som arbetar för sitt land. Jag vill bidra till förändring och inspirera unga kvinnor.

I SITT ARBETE fokuserar Fatimah Hossaini på tre teman som är viktiga för henne:

– Identitet – för jag vet inte var jag hör hemma. Jag är född i ett land där jag inte är medborgare. Genus – för som kvinnor har jag så många erfarenheter, några är mörka och några är ljusa. Det är viktigt

att tala om konst och att skapa konst som kvinna. Migration är också ett viktigt tema och jag har gjort research om och tagit många bilder på afghanska migranter i Iran.

Livet som fotograf i Kabul är fullt av utmaningar. När Fatimah Hossaini tar bilder på gatan krävs det mycket tid, eftersom hon regisserar bilderna, och det kan vara farligt. Hon väcker uppmärksamhet som kvinna med kamera. En del retar henne och ifrågasätter henne.

– Det talibanska tänkandet finns kvar, även i Kabul. Det finns många paradoxer i samhällslivet, det finns en del som har öppet sinnelag och andra som är helt emot mitt arbete och inte gillar att jag visar ansikten på afghanska kvinnor.

Hennes modeller är alla afghanska kvinnor, en del bilder är dock tagna i Iran. Men modellerna är ofta proffs – skådespelare, musiker och modeller som är vana vid kameran och vet vad det innebär att exponeras i offentligheten. Orsaken till att hon valt att arbeta med professionella modeller är dåliga erfarenheter efter att ha fotograferat kvinnor som inte är proffs. Dels blev hon offentligt ifrågasatt för att hon ut-

Fatimah Hossaini

satte kvinnorna för fara, trots att hon hade tillstånd från familjen att ta bilderna. Dels hände det att fäder och bröder till de fotograferade i efterhand förbjöd henne att använda bilderna.

Hon beskriver sig som regissör till bilderna, de porträtterade är proffs – ändå menar hon att det är verkligheten hon visar. Men en verklighet som är svår att fånga med traditionellt, dokumentärt, fotograferande.

– Det är inte den vanliga verkligheten, men samtidigt handlar det bara om verklighet, beskriver hon.

– Afghanistan är ett färgstarkt land. Medier rapporterar om det mörka. Jag lägger till något nytt, jag kommunicerar med färger. Jag visar den ljusa sidan av Afghanistan, skönheten. Det är min skyldighet som tillhörande en ny generation att visa något annorlunda.

UNDER DET FÖRSTA året i Kabul undervisade hon på konstfakulteten vid universitetet. 2019 startade hon och vännen Sharif Safi organisationen Mastooraat som stöder framför allt unga kvinnors konstskapande med stipendier och workshops.

– Kvinnor är underskattade och förbisedda i Afghanistan. Min dröm är att se flickor på gatorna med kamera när freden kommer. Jag hoppas kunna starta en konstutbildning, till att börja med för kvinnor. Jag vill ta hit människor från diasporan, samla våra historier så att vi kan skapa konst tillsammans. Jag vill främja afghansk konst så att den når ut i världen. Vi har så mycket att säga och visa men så mycket hindrar oss. ●

Ur bildsviten *Pearl in the oyster*. Modell: Tahmina Raoufi

Kampanj för flickors skolgång blev SAKs räddning

När Sovjet lämnade Afghanistan stod SAK inför en existentiell kris. För många medlemmar var målet uppnått. Men en aktiv kampanj för att få fler flickor i skolan vände allt.

Efter att Sovjet drog sig ur Afghanistan 1989 höll den kommunistiska regimen ställningen ett par år till med hjälp av stöd från Sovjet. När Sovjet föll gjorde regimen i Kabul det också. Det fanns förhoppningar både i Afghanistan och hos de aktiva i Sverige att demokratiska val nu skulle hållas, vilket motståndsrörelsen, mujahedin, hade lovat. I stället följde ett brutalt inbördeskrig. Afghanistan hamnade i mediasjukka, många medlemmar kände antingen att de hade gjort sitt eller tappade lusten när fraktioner i motståndsrörelsen började bekrija varandra.

Peter Hjukström

Peter Hjukström som i 14 år arbetade på SAK som förbundssekreterare berättar om en medlemsrörelse i fritt fall.

När talibanerna intog Kabul 1996 hamnade Afghanistan återigen i blickfånget – liksom SAK, som fick ta emot uttalanden från olika nätverk som protesterade mot talibanernas politik och felaktigt betraktade SAK som något slags ambassad. Samtidigt blev detta en vändpunkt.

– Samma höst tog jag initiativ till att vi skulle försvara flickornas utbildning. Vi drog igång en bred kampanj. Vi kunde öppna upp ett fönster för människor som reagerade på den dramatiska utvecklingen, berättar Peter Hjukström.

SAK satsade tidigt på att främja utbildning av flickor. I dag är ungefär 60 procent av eleverna i SAKs skolor flickor, här i en av byklasserna i Haidar Khani-skolan i Metherlam. FOTO: CHRISTOFFER HJALMARSSON

Flickor i en skola i Keshimdalen i Badakshanprovinsen.

FOTO: PETER HJUKSTRÖM

Många skadades i kriget. SAK började med protestillverkning 1991.

FOTO: SAK

UNDER DE ÅR som talibanerna hade makten ökade antalet flickor i SAK-stödda skolor från 10 000 till 30 000 i talibankontrollerade områden – trots att talibanerna var emot att flickor fick utbildning.

1998 drabbades norra Afghanistan av två omfattande jordbävningar, bland annat där SAK hade verksamhet med hälsovård och utbildning. Peter Hjukström agerade direkt. Han lyckades få tidningar att utan kostnad blada in sammanlagt två miljoner flygblad som bad om stöd till offren.

– Genom skyndsamhet från vår sida öppnade vi en kanal till människor som ville bidra till katastrofinsatser. Vi fick

40
ÅR

13 000 nya medlemmar, faddrar och givare som vi sedan kunde jobba vidare med, berättar Peter Hjukström.

Nästa stora förändring i Afghanistan var när USA gick in militärt och störtade talibanerna. Därefter följde en massiv internationell insats, både militärt och civilt. Diskussionen om hur SAK skulle ställa sig till den militära insatsen blev omfattande och oenigheten var stor.

Resultatet blev att SAK fördömde krigföringen och gick ut med att Afghanistan behöver hälsovård, inte bomber. Däremot kunde SAK acceptera stöd till den afghanska staten, även visst militärt. Det var svåra överväganden.

Medan kansliet i Stockholm länge var bemannat av två-tre personer växte verksamheten i Afghanistan explosionsartat.

DE SOM STANNADE kvar i SAK efter Sovjets uttåg ville utveckla det framgångsrika arbetet i Afghanistan.

– Man kom fram till att SAK skulle gå mer mot utvecklingssamarbete än humanitärt stöd. SAK tog fram sin första biståndspolicy 1995, efter 13 år i Afghanistan, berättar Klas Bjurström, mångårig medarbetare på SAK.

Klas Bjurström

Organisationen gick från 5 000 anställda till

drygt 10 000 (2003). Det som växte mest i volym var skolverksamheten.

Under de åren drev SAK stora skolor. Shah Mahmoud har arbetat på SAK sedan 1980-talet och utvecklat den finansiella administrationen i princip från start. Han berättar att 2002 hade SAK 250 000 elever i sina skolor, av totalt en miljon skolelever i hela landet. Nu har SAK drygt 90 000 elever, av totalt cirka 8 miljoner som går i skolan. Antalet anställda har sjunkit från 10 000 till omkring 6 000 anställda.

– När talibanerna föll lämnade vi i prin-

Shah Mahmoud

cip över hela kolsektorn till den afghanska staten. Tanken är ju att staten ska ha kontroll över sin utbildningssektor. Våra hundratals skolor blev en grundplåt till den afghanska statens skolor, berättar Klas Bjurström.

I stället fokuserade SAK på bybaserad utbildning, för att nå ut med utbildning för både flickor och pojkar i de områden dit staten inte når.

OMSTÄNDIGHETERNA har skiftat men SAK har lyckats fortsätta sitt arbete.

– Olika styren i olika delar av landet har varit de största utmaningarna och det har krävt lokala och anpassade lösningar. SAKs flexibilitet i att lösa problemen är en av hu-

vudorsakerna till att vi kunnat fortsätta jobba. SAK har alltid jobbat med de lokala samhällena och frågat efter deras behov och lösningar, säger Shah Mahmoud.

Klas Bjurström framhåller även hur viktigt det varit under alla år med SAKs opartiskhet och öppenhet, för att kunna hantera olika makthavare och stanna kvar vid maktskiftet.

När Anna-Karin Johansson började som generalsekreterare på SAK 2013 kom hon till en organisation som vuxit väldigt mycket, samtidigt som omvärlden snabbt förändrades. Det fanns en stor internationell närvaro i Afghanistan och biståndet flödade in. Samtidigt eskalerade våldet efter en rätt så optimistisk period efter 2001 fram till 2010.

Anna-Karin Johansson

– Allt detta var något som organisationen behövde förhålla sig till, och hitta nya vägar, säger Anna-Karin Johansson.

SAKs biståndsarbete hade precis tagit en ny riktning mot rättighetsbaserat arbete, som kombinerar att ge service i form av till exempel hälsovård och utbildning med att höja kapaciteten hos lokalsamhällen att själva påverka situationen så att människor kan ta del av sina rättigheter.

– Det är ett arbete som vi fortfarande driver, och det är svårt i Afghanistan för det handlar om att visa på maktförhållanden och orättvisor.

Hon berättar också att detta var en period då många unga med afghansk bakgrund engagerade sig i SAK. Dåvarande ordförande Lotta Hedström initierade en större utredning av medlemsrörelsen och hur den kunde utvecklas, vilket på sätt och vis beredde marken för det arbete som nu pågår för att stärka medlemsrörelsen.

NU STÅR SAK inför nya utmaningar, med stor osäkerhet kring hur fredssamtalen kommer att sluta och med en ökande fattigdom på grund av pandemin. De bägge benen, medlemsrörelsen i Sverige och biståndsarbetet i Afghanistan, ser ut att behövas i många år till.

– Det är ju sorgligt att vi behövt fortsätta arbeta i 40 år, men vi kan blicka tillbaka på vårt arbete med stolthet, säger Peter Hjukström. ●

EVA KELLSTRÖM FROSTE

Hon drev på för flickor i skolan

Hanneke Kouwenbergs engagemang och nyfikenhet tog henne till Afghanistan på 1980-talet. Hon drev på för att flickor skulle gå i skolan.

Hanneke Kouwenberg engagerade sig i den holländska Afghanistankommittén. Hon fick frågan om hon ville åka till Afghanistan och delta i en hjälpmission. Hon tog chansen.

På den tiden hade de med sig kontanter, ”cash for food”. Att köpa varor i Pakistan och transportera dem var opraktiskt och behoven olika. Resorna genomfördes med hjälp av den afghanska motståndsrörelsen, till fots och med hästar och åsnor.

I Peshawar i Pakistan kom Hanneke Kouwenberg i kontakt med SAK. Där fick hon 1985 erbjudande att jobba på Afghanistan Education Committee, som var en del av SAKs verksamhet.

Efterfrågan för stöd till skolor var stor. Hanneke Kouwenberg och hennes kollegor diskuterade hur de skulle kunna säkerställa att även flickor fick gå i skolan. När kontakterna i Afghanistan rapporterade om hur det gått med skolorna ville de ofta starta fler skolor.

– Då sade vi att vi har bara pengar kvar till flickskolor i vår budget.

TILL EN BÖRJAN VAR afghanerna tveksamma men efter att diskuterat hemma i byarna kom de tillbaka och var beredda att starta utbildning för flickor också.

– Och här var vi ganska tuffa. Skulle vi komma på att det till exempel ändå skulle

Två bybor visar Hanneke Kouwenberg runt i Narkh 1984 efter en flygattack. Hennes engagemang för Afghanistan började i Nederländerna på 1980-talet. Nu är hon aktiv i SAKs lokalförening i Lund. FOTO: ANDERS FÄNGE

vara pojkskolor då skulle SAK kapa allt samarbete med dem.

– Jag hade en diskussion med en lokal befälhavare. Han sade att det där med flickskolor var väldigt tveksamt. Jag frågade honom: Om din fru eller dina döttrar blir sjuka och du behöver ta dem till en läkare, vem vill du helst ska behandla dem, en kvinna eller en man? Var tror du kvinnliga läkare kommer från? De behöver börja i klass 1! Det blev en del bra flickskolor där, som gjorde att han steg i anseendet

Hanneke Kouwenberg. FOTO: PETER FÄNGE

hos befolkningen. Det i sig självt resulterade i att flera andra blev intresserade av att öppna flickskolor, berättar Hanneke Kouwenberg.

EFTER MÅNGA ÅR utomlands kom hon till Viken 2007 och då engagerade hon sig i lokalföreningen i Lund.

– Afghanistan och afghanerna har blivit en stor del av mig och min familjs liv. Vi har delat sorg och glädje och många av mina vänner är kvar. De ska kunna lita på att det finns människor här som uppmärksammar dem och vad SAK gör i Afghanistan. ●

EVA KELLSTRÖM FROSTE

Ge bort en **hyllningsgåva** till någon du tycker om

Uppvakta dina nära och kära med ett gåvobevis och beställ det som en PDF direkt till din mejl.

Gå in på sak.se redan i dag!

KAJSA HAR ORDET

Jag önskar mig ett större "vi"

Oktober mördades en fransk historielärare vid namn Samuel Paty. Militanta islamister misstänks ligga bakom det brutala dådet. Precis som vid tidigare tillfällen då våld och terrorism kommit geografiskt nära oss, slogs jag av hur omvärlden sluter upp i ett gemensamt fördömande och till stöd för det drabbade landet. Mordet på den franske läraren ges utrymme i svensk media och svenska politiker tar avstånd och uttrycker sitt stöd. Det görs till ett dåd mot oss.

Jag önskar att detta "vi" hade varit större och innefattat fler människor; människor från fler länder, ja hela världen. Afghanistan är ett av världens farligaste länder att vara lärare i. Skolor är konstant under attack från konflikternas olika parter och antalet incidenter riktade mot lärare, elever och skolor ökar. Det handlar om tusentals attacker varje år och det uppskattas att en halv miljon afghanska barn förnekas rätten till utbildning som ett resultat av dem.

Det finns så många Samuel, i Afghanistan, Demokratiska Republiken Kongo och i Colombia, för att nämna några av de länder där det är förknippat med livsfara att vara lärare.

MED ETT STÖRRE VI hade stödet för lärare bortom Europas gränser varit lika stort som det vi sett för Samuel. I stället verkar utvecklingen gå i motsatt riktning på flera olika plan; skiljelinjerna mellan vi och dem dras allt skarpare. Brotten

mot skolor, sjukhus och andra civila mål i Afghanistan har i praktiken skett under straffrihet. Detta är emellertid något som förhoppningsvis kommer att åtgärdas efter att den internationella brottmålsdomstolen ICC valt att ändra sitt beslut och genomföra en utredning om krigsbrott och brott mot mänskligheten i Afghanistan.

FÖRUTOM MILITÄRA HOT är även afghanska skolor, lärare och elever hotade av ett sviktande internationellt stöd till Afghanistan. I slutet av november hölls en konferens i Genève där det internationella samfundets fortsatta bistånd till

Afghanistan diskuterades. De nya löftena om stöd ligger ungefär en femtedel under dem som gjordes vid senaste konferensen 2016. Åtagandena är också mer kortsiktiga vilket försvårar förutsägbarhet och stabilitet.

Vi på SAK är tydliga: Vi stannar så länge vi behövs. Vi sviktar inte i vårt stöd till Afghanistans lärare och elever. De har, precis som alla andra lärare och elever i världen, rätt till en skola fri från våld där alla kan känna sig trygga. ●

”Alla lärare och elever har rätt till en skola fri från våld.”

Kajsa Johansson

Kajsa Johansson
Ordförande, SAK

Med Atiqullah Ansari i moskéns verkstad. FOTO: LISA BRUNZELL

MINA UPPLEVELSER AV LUGN OCH SKÖNHET

1 På picknick under träden i Panjshirdalen med vattnet forsande strax intill. Fantastiskt sällskap och vindruvor direkt från träden. Enda minus att det inte ansågs lämpligt att jag badade.

2 På besök i verkstaden där kakelplattorna till den blå moskén i Mazar-e Sharif tillverkas. Varje år måste hundratal plattor ersättas, bland annat på grund av frost.

3 Hos en matthandlare i Kabul. Med en kopp te och kakor och bara få titta och känna på den ena fantastiska mattan efter den andra.

”Jag gillar värderingarna”

Khesrow Momand, 37 år, är SAKs nya finanschef. Han har varit på SAK i 14 år.

Vad tycker du om att arbeta på SAK?

– Jag uppskattar SAK för dess humanitära vision, avslappnade arbetsmiljö och för möjligheterna att utvecklas här.

Började din karriär på SAK?

– Nej, mitt första jobb var på hälsoprogrammet hos Ibn-Sina, en internationell frivilligorganisation där jag jobbade som revisor. Men min karriär där blev inte lång.

Vad var det som hände?

– Jag arbetade på regionkontoret i Zabul, en provins i södra Afghanistan, när mina föräldrar, som bor i Kabul, bad mig att komma till Kabul eftersom de planerade för min förlovning. Så då var jag tvungen att sluta på mitt jobb och söka nytt jobb i Kabul.

Du fick byta jobbet mot förlovning?

– Ja, men som tur var varade min period som arbetslös inte länge. Jag hittade ett ledigt jobb på SAK som ekonomisk administratör i Maidan Shar, 35 kilometer från Kabul. Jag sökte det, och fick det.

Hur har det varit att arbeta på SAK?

– SAKs värderingar stämmer överens med mina egna personliga. Jag har tackat nej till andra jobb för att SAKs uppdrag är så värdefullt. Dessutom har mitt arbetsområde ständigt förändrats vilket är en annan stor orsak till att jag fortfarande uppskattar att arbeta på SAK. Jag har fått möjligheter att göra karriär och få nya utmanande arbetsuppgifter.

Hur har arbetet på SAK påverkat ditt liv?

– Det har påverkat mitt liv positivt både socialt och akademiskt. Jag uppskattar att SAK gett mig både tid och ekonomisk möjlighet att läsa in kandidatexamen i företagsekonomi och därefter min magisterexamen i företagsekonomi. Inte bara det, jag fick också betyg i dessa ämnen från Kanada vilket inte hade varit möjligt utan SAKs stöd. Jag var kvalificerad för det eftersom jag hade möjlighet att använda min teoretiska specialkunskap i ekonomi på nyckelpositioner på SAK. ●

HAROON MUDASER

KOMMUNIKÄTOR, SAKS HUVUDKONTOR I KABUL

FOTO: HAJI MOHAMMAD

Khesrow Momand fick byta ett jobb mot en förlovning, och det ledde i sin tur till hans första jobb på SAK.

Hej medarbetare!

De fattigaste får stöd från matbankerna

PANDEMIN HAR DRABBAT de fattigaste i Afghanistan särskilt hårt. I byn Qala-e-Aslam Sarchama i Wardak bor 150 familjer. 50 av dem har bedömts vara i extra stort behov av stöd, och de har fått förnödenheter genom så kallade matbanker. Matbankerna organiseras av utvecklingsråden i samhällena, vilka stöds av SAK. SAK stödjer de lokala råden att implementera Citizens Charter National Priority Programme, en form av självstyrelse.

Matbankerna fylls på genom gåvor från välbeställda familjer och andra donationer. Byn Qala-e-Aslam Sarchama ligger otillgängligt. Den enda vägen dit går genom en konfliktzon där talibaner och regeringsstyrkor strider dagligen. Nu kommer vintersäsongen då matbristen är som störst.

Asif har sedan två år en funktionsnedsättning som gör att han inte kan arbeta. Hans familj består av nio personer och han har fyra barn. Under två år har han tagit emot mat från matbanken, som denna

Asif i byn Qala-e-Aslam Sarchama kan inte arbeta och är beroende av matleveranserna för sin egen och sin familjs överlevnad. FOTO: MOHAMMADULLAH KAMAL

dag när ett fordon lyckats ta sig till byn och mat delas ut till de behövande.

– Jag är väldigt glad över stödet som kommer från vårt eget samhälle, säger Asif.

267 matbanker har bildats i de tre distrikten Jalriz, Maidan och Behsood 1 i Wardak där SAK har implementerat Ci-

tizen Charter-programmet. Från 208 av dem har mat och andra förnödenheter distribuerats till de omkring 2 000 fattigaste människorna under hungersäsongen och pandemin hittills i år. ●

MOHAMMADULLAH KAMAL

SAKS REGIONKOMMUNIKÄTOR I WARDAK

FOTO: SAK

Nu har byn fått en ordentlig skolbyggnad med en mur runt skolan och barnen känner sig tryggare.

Afghanistan-nytt nr 3 2018.

Skolbyggnad ger studiero

BARNEN I BYN ZADRAN fruktade för sina liv när de gick i skolan utomhus samtidigt som striderna pågick alldeles i närheten. Nu har de fått en skolbyggnad – och därmed studiero.

Zadran ligger i provinsen Baghlan. 2018 stred talibaner mot regeringstrupper i närheten. Ingen familj kände sig säker.

Barnen hade lektioner utomhus eller i tält. De berättade om skrällen de bar på. De önskade sig en skolbyggnad inhägnad av starka murar.

PÅ GRUND AV DE ständiga striderna var det svårt för byborna att få hjälp med skolbygget. Regeringen kunde inte hjälpa dem, inte heller internationella organisationer. Flickor drabbades särskilt hårt eftersom få flickor tilläts studera under de farliga omständigheterna. SAK beslutade sig därför för att bygga en skola, trots svårigheterna. De första spadtagen togs i juni 2018 och skolan var färdigbyggd i slutet av året.

Nu kan alla barn, flickor och pojkar, gå i skolan inomhus.

BYN ÄR NUMER helt under talibanernas kontroll. Kriget pågår längre bort från byn. Skolan drivs av SAK.

– Jag var rädd för kriget och jag hade svårt att lära mig något på lektionerna. Jag är väldigt glad nu och tar till mig undervisningen mycket bättre, berättar Malalai, en av eleverna i skolan.

Mashoom Khan, byäldste i Zadran, berättar:

– Nu när skolbyggnaden står klar är våra döttrar säkra och vårt folk lyckliga. 293 elever går i skolan, 190 pojkar och 103 flickor. Det finns sex klassrum i skolan, två kontorsrum, ett förråd för skolböcker, tio moderna toaletter, ett vaktrum, en mur runt skolan och en brunn för att förse eleverna med rent dricksvatten. ●

QUDRATULLAH ATTAYE

SAKS REGIONKOMMUNIKÄTOR I TALOQAN

Vad hände sedan?

Vita käppen-dag firades

DEN 15 OKTOBER var det den internationella dagen för personer med synnedsättning, International White Cane Safety Day. Det uppmärksammade SAK i Afghanistan genom att berätta om arbetet för att lösa de problem som personer med synnedsättning ställs inför och säkerställa att de kan ta del av sina grundläggande rättigheter.

SAK arbetar på flera sätt med detta, framför allt med skolgång för barn och yrkesträning för vuxna.

174 barn med synnedsättning går i SAKs förberedande skolor och hembaserade utbildningar.

330 barn med synnedsättning har integrerats i vanliga skolor sedan 2010.

16 dagar mot våld mot kvinnor

COVID-19 OCH HUR det påverkade situationen för kvinnor är fokus när SAK i Afghanistan deltar i den internationella kampanjen mot våld mot kvinnor, 16 dagar av aktivism. Dagarna inleddes den 25 november. Rollspel och drama står på programmet för SAKs personal.

Regionkontoren sprider kunskap och medvetenhet om könsbaserat våld i de 14 provinser där SAK har verksamhet. De 16 dagarna avslutas med ett webinarium den 10 december som kommer att handla om covid-19:s påverkan och rättsstatens principer.

Pandemin har försämrat situationen för kvinnor i Afghanistan. Deras frihet begränsas mer än männens när samhället stänger ner och arbetslösheten ökar, och undersökningar visar att våldet mot kvinnor ökar.

Kvinnor som drabbats kommer att dela sina berättelser på Facebook och på webinarier.

FOTO: MOHAMMADULLAH KAMAL

Jag vill bli ingenjör och bygga broar, vägar och skolor och tjäna mitt hemland och mitt folk.

10-åriga Hamza går i sjätte klass i en av SAKs bybaserade skolor. Skolan ligger i byn Arghndi i provinsen Kabul.

Alina Azimi lärde sig broderi på yrkesträningen och kan nu försörja sin familj på 15 personer.

Här jobbar Alina Azimi med medlemmar och lärlingar i producentgruppen i byn.

Alina försörjer femton efter SAKs yrkesträning

Alina Azimi försörjer 15 personer med sitt broderi. Hon är en av de 53 kvinnor som 2019 blev klara med utbildningen på SAKs yrkesträning i provinsen Samangan. De har nu etablerat 23 producentgrupper på landsbygden.

TEXT OCH FOTO: BASHIR AHMAD FAYAZ SAKS REGIONKommunikatör i MAZAR-E SHARIF

Alina Azimi är 25 år och hon leder en producentgrupp i byn Larchan i distriktet Aybak i Samangan. Hennes arbete bidrar inte bara till försörjning av hennes egen familj utan också till att flera andra kvinnor i byn kan arbeta.

Hon och de 52 andra kvinnorna som gick på SAKs yrkesutbildning lärde sig att driva skönhetsalong, sy väskor, baka kakor och producera tvål.

SAK GENOMFÖR yrkesutbildning för kvinnor som lever i byar och avlägsna områden. Det huvudsakliga syftet med ut-

bildningen är att skapa jobbtillfällen för kvinnorna i deras hembyar.

– Jag ansvarar för en familj med 15 personer. Min pappa är för gammal för att arbeta. Jag försörjer min familj med broderi. Åtta kvinnor arbetar med mig här. Fyra av dem tog examen från yrkesträning förra året, berättar Alina Azimi.

– Jag tjänar mellan 15 000 och 20 000 afghani (1 740–2 320 kronor) i månaden. Jag kunde låta min pappa resa på pilgrimsfärd till Mecka med pengarna som jag tjänar här. Att arbeta i byn som kvinna är inte lätt och det finns alltid utmaningar, säger hon.

Utmaningarna består av brist på arbetstillfällen och flera kulturella problem, som att män inte låter sina kvinnliga familjemedlemmar arbeta och tjäna egna pengar.

ALINAS MAMMA Zahra stödjer sin dotter. Hon arbetar sedan snart tio år ideellt som biträdande ledare av det lokala utvecklingsrådet i byn.

– Jag erbjuder jobbtillfällen för kvinnor i byn. Jag har uppmuntrat min dotter för att hon i sin tur ska uppmuntra andra kvinnor att lära sig ett yrke. Jag har redan bett om ett lån från SAK och jag planerar att öppna en butik i provinsstaden Aybak för att sälja våra produkter. Jag kommer att kräva att det är en kvinna som är föreståndare för butiken, berättar Zahra.

Produkterna som görs i byn består av olika typer av sömnad, som lakan och traditionella afghanska kläder.

” Att arbeta i byn som kvinna är inte lätt och det finns alltid utmaningar. **Alina Azimi**

En bit utanför staden Aybak, i byn Khwaja Ismail, bor 27-åriga Jamilah med sina två barn. Hon har separerat från sin man. Hon var också en av deltagarna i förra årets yrkesutbildning och lärde sig att sy väskor.

– Att få delta i yrkesutbildningen var den bästa möjlighet jag kunde få. Nu syr jag väskor till människor i byn, efter att ha fått beställningar. Jag kan ta hand om och försörja mina barn på egen hand. Jag tjänar 5 000 afghani (cirka 565 kronor) i månaden och har öppnat en liten affär till min son. Det är en bra sysselsättning för mig och jag kan skicka mina barn till skolan.

Sonen är bara nio år men butiken ligger i anslutning till hemmet och mamman har uppsikt över den.

MOHAMMAD FAHIM WAHEDI, chef för landsbygdsutvecklingsprogrammet på SAK i norra Afghanistan, berättar att yrkesträning för kvinnor genomfördes 2019 i Aybak-distriktet i provinsen Samangan och Shulgara-distriktet i provinsen Balkh, båda provinserna ligger i de norra delarna av Afghanistan.

Totalt deltog 113 kvinnor som var medlemmar i lånegrupper i dessa utbildningar.

I år har tolv center för yrkesträning för både män och kvinnor i provinsen Samangan etablerats. De erbjuder utbildningar i att reparera mobiltelefoner, kabbakning, väsksovmad, broderi och tvåttillverkning. ●

SAKS UTVECKLINGSMODELL

FOTO: BASHIR AHMAD FAYAZ

Jamilah syr väskor hemma.

Fler ska få chans försörja sig själva

SAK arbetar för att personer på landsbygden ska få ökade möjligheter att försörja sig själva. Genom spar- och låneföreningar samt yrkesutbildningar skapas fler inkomstkällor för de mest utsatta grupperna.

SAK erbjuder praktisk utbildning till personer på landsbygden i exempelvis sömnad, uppfödning av djur, grönsaksodling, tvåttillverkning och mattvävning. Kurser ges också i företagsutveckling, datoranvändning, försäljning och marknadsföring.

Kvinnor är särskilt utsatta i Afghanistan och är en av SAKs målgrupper. SAK verkar för att stärka kvinnors möjligheter att utbilda sig och försörja sig och få tillgång till samhällsservice.

När kvinnor kan bidra till familjens försörjning stärks deras ställning i samhället. Därför är hälften av deltagarna kvinnor i SAKs självhjälpsgrupper och mikrolåneföreningar för ökad självförsörjning.

De byar där kvinnor kan delta och ansvara för utvecklingen på lika villkor som män, och med män, har möjlighet att söka utvecklingsstöd från SAK.

35 producentgrupper etablerades 2019.

271 kvinnor fick yrkesutbildning genom SAK 2019.

224 nya sparlånekassor startades 2019.

6 444 medlemmar lånade från sina sparlånekassor 2019.

Digitala möten skapar nya möjligheter för fler att delta

Det har varit ett händelserikt år på många fronter, 2020, men det vi framför allt har drabbats av är konsekvenserna av den globala pandemin covid-19. Restriktionerna fortsätter men jag kan tycka att vi har lyckats bra med att ställa om vår verksamhet till digitalt.

Vi genomförde ett lyckat föreningsvänligt digitalt nationellt årsmöte i maj, vi har haft tre digitala SFK-möten (Samverkan Förening Kansli) och nyligen höll vi en digital ordförandeträff. Våra lokalföreningar har kunnat genomföra digitala styrelsemöten, lokala årsmöten och digitala studiecirkel i den mån det gått och även ordnat några fysiska corona-anpassade seminarier.

EN EFFEKT AV PANDEMIN är att vi blivit bättre på det digitala och i en framtid med ökad digitalisering kan vi skapa bättre möjligheter att interagera med medlemmar. En annan klar fördel med digitala möten är att de gör det möjligt för medlemmar att delta på aktiviteter som de an-

nars inte hade kunnat delta på. Vi hade ett digitalt medlemsmöte i oktober där en medlem som var ansluten från Finland berättade att det var första gången han var med på ett medlemsmöte under sina 20 år som medlem i SAK. Det kändes fantastiskt att få höra det.

”I oktober slog vi fantastiskt swish-rekord för medlemskap.

I dagarna får du ett medlemsförnyelsebrev som uppmanar dig att fortsätta vara medlem även 2021. I oktober slog vi fantastiskt swish-rekord för medlemskap, det trillade in cirka 100 medlemskap genom swish och

det är vi väldigt glada och tacksamma för. Ditt medlemskap är viktigt för SAK. Som medlem bidrar du till ett fortsatt starkt engagemang i Sverige för Afghanistans folk samt visar ditt stöd för det viktiga arbetet SAK bedriver i Afghanistan. Var med som en del av förändringen även nästa år och förnya ditt medlemskap om du inte redan gjort det! ●

Enayatullah Adel
föreningshandläggare, SAK

FOTO: MALIN HOELSTAD/SAK

Digitalt årsmöte med föreläsning om SAK 40 år

SAK **VÄNERSBORGS** lokalförening ordnade ett digitalt årsmöte den 21 oktober.

Innan själva förhandlingarna började, höll Anders Fänge, mångårig landchef i Afghanistan, ett föredrag med titeln

”Svenska Afghanistankommittén – 40 års hängivet arbete”. Han gav en kort resumé av utvecklingen sedan 1989 till dagens fredsförhandlingar i Doha. Han tog bland annat upp de stora utmaningar som

SAK har ställts inför, men också de stora framgångar som organisationen har haft.

Anders Fänge visade också exempel på vilka principer och etiska vägval som varit viktiga i SAKs arbete under alla år.

Svenska Afghanistankommittén – kallelse till årsmöte 2021

DATUM: 29 maj, kl 10.00-18.00

PLATS: Stockholm (lokal och program meddelas senare)

ÅRSMÖTESSEMINARIET 30 maj, kl 10.00-13.00

Vi planerar i första hand för ett fysiskt årsmöte men är förberedda på att ställa om till digitalt årsmöte om så skulle behövas.

- Varje medlem har närvaro-, yttrande- och förslagsrätt på årsmötet.
- Rösträtt har medlem som varit medlem i minst ett år vid tidpunkten för årsmötet och som erlagt medlemsavgift föregående och pågående verksamhetsår.
- Medlem, liksom lokalförening, har rätt att lämna motion till årsmötet senast åtta veckor före årsmötet.

NOMINERA TILL SAKS STYRELSE!

Valberedningen uppmanar alla lokalföreningar och medlemmar att komma med nomineringar (förslag) till följande poster: ordinarie ledamöter, suppleanter, föreningsrevisorer och revisors-suppleanter.

Din nominering ska innehålla namn, kontaktuppgifter och motivering.

Senast 1 mars 2021

Skicka nomineringen till valberedningens ordförande Maria Bodänge senast den 1 mars 2021 på maria.bodange@hotmail.com. Ring 072-7314015 om du önskar ytterligare information.

Zafar lämnar alla uppdrag efter kränkande uttalanden

Den 15 oktober avslöjade Dagens Nyheter att Hamid Zafar under pseudonym gjort antisemitiska, hazarfientliga och andra kränkande uttalanden. Samma dag lämnade han sitt uppdrag för SAK. Styrelseordförande Kajsa Johansson ser mycket allvarligt på det som hänt.

– Jag kände obehag och en stor besvikelse, säger Kajsa Johansson.

DN:s avslöjande slog ner som en bomb. Hamid Zafar var känd som rektorn som vänt den negativa utvecklingen på Sjumilaskolan i Göteborg, han hade blivit Årets svensk 2018, sommarpratad 2019, var anlitad som oberoende expert i Moderaternas integrationskommission och arbetade som barn- och utbildningschef i Mullsjö.

Men DN hade grävt fram en annan sida av Hamid Zafar. Mellan åren 2011 och 2015 hade han, under pseudonym, gett uttryck för grova antisemitiska, homofoba, hazarfientliga och sexistiska åsikter.

I intervjuerna som följde svarade han att uttalanden hade gjorts under en period då han var ”ung och sökande” och att han nu ”tagit avstånd” från den typen av åsikter.

Hamid Zafar föddes 1982 i Afghanistan och kom till Sverige som barn tillsammans med sina föräldrar. Han var i många år medlem i SAK, bland annat ordförande i lokalföreningen i Göteborg, och valdes 2018 in som ledamot till SAKs styrelse.

SAMMA FÖRMIDDAG som avslöjandena kom pratade Kajsa Johansson med honom på telefon och han bestämde att han omedelbart skulle lämna sitt styrelseuppdrag och gå ur föreningen.

– När vi talades vid uttryckte han skuld och skam, säger Kajsa Johansson.

En särskild krisgrupp bildades och styrelsen gjorde ett skarpt uttalande där man bland annat skriver: ”SAKs styrelse tar kraftfullt avstånd från de antisemitiska och homofoba inlägg och de kränkande kommentarer om hazarer som publicerats anonymt på sociala medier och refereras till i media”.

– Många medlemmar kontaktade oss och uttryckte sin ilska och besvikelse. Mitt intryck är att de flesta uppskattat att vi varit sakliga i frågan samtidigt som vi tagit tydligt avstånd från hans uttalanden, säger Kajsa Johansson.

HON UNDERSTRYKER att SAK ser allvarligt på all form av diskriminering.

– Vi har många medlemmar som är hazarer och vi arbetar med många hazarer. En sådan här sak riskerar att skada vår relation till den gruppen. Men viktigare är att fördomar och hat leder till diskriminering och bidrar till konflikt. Oavsett från

”Många medlemmar kontaktade oss och uttryckte sin ilska och besvikelse.

Kajsa Johansson, styrelseordförande

eller mot vilken grupp det riktas är dessa uttryck djupt destruktiva och ett hinder för fred och mänskliga rättigheter, säger Kajsa Johansson.

Under sin tid i styrelsen har Hamid Zafar inte haft personligt

inflytande i någon fråga, eller drivit någon särskild linje, försäkrar Kajsa Johansson. Alla styrelseledamöter arbetar ideellt och beslut fattas gemensamt. Styrelsen har också begränsat inflytande över detaljerna i hur föreningens budget fördelas, prioriteringar inom programmen och i vilka provinser och distrikt verksamheten bedrivs.

– Alla styrelseprotokoll finns på vår hemsida och är öppna för alla att läsa.

I EFTERHAND har Kajsa Johansson funderat på hur en person som gjort den typen av utspel kunnat hamna i SAKs styrelse.

– Det finns de som antytt att vi borde ha förstätt, men vi har inte fått fram någon information om att han gjort liknande uttalanden i sitt eget namn och då är det omöjligt för oss att veta, säger hon.

Styrelsen kommer efter händelsen att föreslå stadgändringar som tydliggör att det är en grund för utslutning att skada SAK eller att gå emot SAKs värderingar.

Afghanistan-nytt har varit i kontakt med Hamid Zafar som säger att han inte vill göra några intervjuer just nu. ●

GÖRREL ESPELUND
FRILANSJOURNALIST

FOTO: ANDERS FÄNGE

Åhörarna satt glest och lyssnade till Terese Christiansson.

Cristiansson föreläste om krig och rättvisa

Journalisten Terese Christiansson höll i oktober en föreläsning om krigsbrott i Afghanistans på Lunds stadsbibliotek i samarbete med SAKs lokalförening i Lund.

Terese Christiansson ger människornas historier liv och försöker göra skillnad som utrikeskorrespondent. Hon visade en presentation med korta texter och gripande bilder. Terese Christiansson berättade om övergrepp mot det civila samhället, hur kvinnor är en del av krig, såväl som offer, förövare och som vapen.

Det blev extra levande när hon samtalade utifrån sina egna upplevelser och möten med människorna.

Där fanns omkring 25 åhörare i lokalen, nästan fullsatt eftersom stolarna var glest placerade på grund av corona. ●

HANNEKE KOUWENBERG
SAK LUND

3150

personer deltog i Barnvagnsmarschen genom att sätta över 27,5 miljoner steg på kartan i kampen mot mödradödlighet. SAK var en av medarrangörerna i RFSU:s årliga marsch som i år var digital.

”Jag vill förändra livet för kvinnor i Afghanistan”

Fateme Barikzay tog initiativ till SAKs jämställdhetsnätverk för att hon kände att det behövs en kraft som kämpar för kvinnors rättigheter.

Varför kände du det?

– Jag kommer själv från Afghanistan. Kraften kommer från mitt eget liv – jag har haft ett jättetuft liv på grund av att jag är tjej. Jag tänkte att nu måste jag göra något för att hjälpa dem som är kvar i Afghanistan. Alla kan inte flytta därifrån.

Hur startade du nätverket?

– Jag kontaktade SAKs kansli och fick hjälp med att kalla till ett första möte, som vi höll i Stockholm i december förra året. En av SAKs anställda i Kabul deltog via länk och berättade om den aktuella situationen för kvinnor i Afghanistan. Omkring 20 personer deltog och sedan dess har vi haft flera möten, först fysiska och sedan digitala på grund av coronan. Vi brukar främst diskutera olika sakfrågor och sedan planera vad vi ska göra.

Vad är din förhoppning med nätverket?

– Jag drömmer om att förändra livet för kvinnor i Afghanistan, om att tillsammans med andra som tycker som jag göra skillnad.

Hur kan nätverket bidra till att göra skillnad?

– Vi vill sprida kunskap till svenska folket och få fler att bli medlemmar i SAK. Ju fler vi är desto mer kan vi påverka. Våra medlemmar finns i olika delar av Sverige och vi planerade att hålla flera föreläsningar,

FOTO: B. E.

Fateme Barikzay har själv upplevt begränsningarna för flickor och kvinnor i Afghanistan och drömmer om att förändra situationen där.

ar, en medlem i Lund höll en men sedan kom pandemin.

Berätta lite om dig själv.

– Jag är 18 år och läser samhällskunskap på Drottning Blankas gymnasium i Örebro. Jag kom till Sverige för fem år sedan och ville lära mig svenska snabbt och komma in i samhället. I Afghanistan fick jag inte göra vad jag ville för att jag är tjej, det fanns alltid en gräns. Jag kunde inte bestämma om min framtid. Jag visste att så skulle det inte vara. Jag är jätteglad att

jag är här i Sverige med möjligheter att utvecklas och bestämma över mitt liv. Jag kom hit med min mamma, hon är en hjälte i mitt liv. Hon är den starkaste och snällaste mamman i världen.

Vad har du för planer för framtiden?

– Jag har inte bestämt än vad jag ska göra men jag vill kämpa för kvinnors rättigheter, jag vill jobba med att förändra kvinnors liv. ●

EVA KELLSTRÖM FROSTE

PÅ GÅNG

DIGITAL STUDIECIRKEL

Januari

Intresset för studiecirkeln om Afghanistan som SAK Stockholm anordnar online har varit stort. Ytterligare en cirkel planeras därför starta i januari 2021. Cirkeln, som arrangeras i samarbete med Folkuniversitet, utgår från boken Förstå Afghanistan och tar bland annat upp landets historia, kvinnors situation och förutsättningarna för fred. Efter som cirkeln går på distans kan man delta oavsett var i Sverige man är bosatt. Mer information kommer på SAK Stockholms Facebook-sida och hemsida.

FOTO: PO HENRICSON

Alla kan delta i Stockholms lokalförenings studiecirkel.

ÅRSMÖTE I SKÖVDE/ SKARABORG

13/3 SAKs lokalförening i Skövde/Skaraborg kallar till årsmöte. Hör av er till Anders Boström om ni vill ha tillgång till handlingarna i förväg, mejla andersbostrom28@gmail.com eller ring 0501-784 75.

TID: Kl. 13.

PLATS: Skövde Kulturhus (vid Resecentrum) på restaurang Sällskapet (med reservation för eventuell ändring på grund av pandemin, aktuell information kommer att finnas på sak.se).

Publiken fanns både i samma sal och i andra klassrum och skolor när Anders Rosén föreläste. FOTO: MARCUS ZETTERLUND

Anders Rosén föreläste för elever i sal och på distans

Med anledning av FN-dagen den 24 oktober, då FN fyllde 75 år, besökte Anders Rosén **LEKSANDS** gymnasium och berättade om Afghanistan och SAKs arbete.

– Det var härligt intresserade elever! Och det var lite speciellt att tala inför 20 elever

i corona-anpassad hörsal – och sedan ytterligare 100–150 i andra klassrum och andra skolor. Digitala möten kan faktiskt samla fler, säger Anders Rosén, aktiv medlem i Dalarna och tidigare informationsamordnare för SAK i Afghanistan.

SAKs lokalföreningar

- 1 **GÖTEBORG** Tomas Jansson goteborg@sakforening.se
 - 2 **LUND** Inger Blennow lund@sakforening.se
 - 3 **MALMÖ** Nader Barezai naderbarezai@hotmail.com
 - 4 **SKELLEFTEÅ** Karl-Erik Wiklund karlerikwiklund@hotmail.com
 - 5 **SKÖVDE/SKARABORG** Anders Boström andersbostrom28@gmail.com
 - 6 **STOCKHOLM** Saskia Hoffsten stockholm@sakforening.se
 - 7 **SUNDSVALL** Åke Johansson ake_j@telia.com
 - 8 **SÖDERTÄLJE** Hasse Hansson sodertalje@sakforening.se
 - 9 **UPPSALA** Lina Mälberg uppsala@sakforening.se
 - 10 **VÄNERSBORG** Lennart Olsson vanersborg@sakforening.se
 - 11 **VÄXJÖ** Sahar Mohamadi sahar_ros2004@hotmail.com
- **JÄMSTÄLLDHETS-NÄTVERK**
Haron Askaryar haron1askaryar@hotmail.com

FATEMES RÅD FÖR ATT STARTA ETT NÄTVERK

1 KONTAKTA SAK – det finns möjlighet att skapa ett nätverk och fånga upp engagemang! Jag var nervös innan men kände mig välkommen. När jag läst på hemsidan och träffat folk på SAK kändes det bättre. Det visade sig att det var ganska många som tyckte att idén var bra.

2 STARTA EN GRUPP PÅ MESSENGER – det är bra för att kunna hålla kontakt med varandra och bestämma en dag för möte när så många som möjligt kan delta.

3 STARTA ETT INSTAGRAM-KONTO – vi startade det för att synas och för att människor som brinner för jämställdhet ska få veta att vi finns. Tanken är också att lägga upp bilder från föreläsningar som vi planerar att ha för att kunna locka fler att bli medlemmar.

En gåva för framtiden

Du vet väl att man kan ge en testamentsgåva till SAK?
Läs gärna mer på sak.se/testamente

BLI MEDLEM I SVENSKA AFGHANISTANKOMMITTÉN!

Foto: Björn Lindh

Elever på en skola i Taloqan, där SAK också utvecklat skolhälsovård.

Som medlem tar du ställning för våra grundvärderingar om allas rätt till utveckling och stödjer vårt arbete för förändring i ett av världens fattigaste länder.

Swisha 280 kr (vuxen), 120 kr (ung/student), till **900 7808**, skriv "medlem" och din e-postadress i meddelandefältet.

Swish. Betala enkelt.

Svenska
Afghanistankommittén

SVENSK
INSAMLINGS
KONTROLL

SAK har 90-konto, Svensk insamlingskontroll. För att du ska kunna få aktuell information från SAK sparar vi dina uppgifter enligt GDPR. På www.sak.se/integritetspolicy kan du läsa om hur vi skyddar dina personuppgifter.